

INFORMACJE WSTĘPNE

Witamy w Cork – drugim co do wielkości mieście i największym hrabstwie w Irlandii. Ten rozdział krótko przedstawia Cork – historię miasta, kulturę, zwyczaje i co najważniejsze – pogodę!

Irlandia jest małą wyspą położoną najdalej na północny-zachód Europy – długą na 486 km i szeroką na 275 km. Irlandię tworzą cztery prowincje: Ulster, Connaught, Leinster i Munster, które są podzielone na 32 hrabstwa. 26 hrabstw wchodzi w skład Republiki Irlandii. Pozostałe 6 hrabstw tworzące Ulsterze wchodzi w skład terytorium Irlandii Północnej, która jest częścią Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii.

Liczba ludności Republiki Irlandii jest niewielka. W 2002 roku całkowita liczba ludności wynosiła 3,9 miliona, z czego ponad 1 milion mieszkał w Dublinie. Cork jest drugim co do wielkości miastem Republiki z liczbą ludności sięgającą 123 000 (dalsze 325 000 ludzi mieszka w Hrabstwie Cork).

Krótką historia Irlandii

Współcześnie znane jako wyspa, terytorium Irlandii było podczas ostatniej epoki lodowcowej połączone lądem z Brytanią. W miarę topnienia lodów i podnoszenia się poziomu morza połączenie lądowe stopniowo zanikało i do roku 6000 p.n.e. Irlandia oddzieliła się od Brytanii. Od tego czasu Irlandia kształtowała się w wyniku przybycia na jej obszar kilku różnych grup, takich jak Celtowie, Wikingowie i Anglonormanowie. Odwrócona oś czasowa zawiera przegląd niektórych kluczowych etapów historii Irlandii.

2000 i później	Rozwój gospodarczy zapowiada okres imigracji zarobkowej.
1998	Porozumienie Wielkopiątkowe ustanawia Zgromadzenie Irlandzkie (Stormont Assembly) – Irlandia Północna jest rządzona przez lokalnie wybranych członków Zgromadzenia.
1973	Irlandia staje się członkiem Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (obecnie Unia Europejska).
1937	Nowa Konstytucja Irlandii ogłasza Irlandię niepodległym państwem, znanym jako Éire.
1921	Kończący wojnę o niepodległość układ angielsko-irlandzki ustanawia odrębne parlamenty dla Irlandii Północnej i pozostałych 26 hrabstw. Podziały spowodowane podziałem Irlandii prowadzą do wojny domowej w latach 1922/3.
Koniec XIX w.	W Irlandii narasta presja dotycząca ustanowienia Parlamentu Irlandzkiego (Home Rule) oraz przeprowadzenia reformy agrarnej.
1845-49	Następstwem słabych zbiorów ziemniaków jest głód. Z braku pożywienia umiera 1,4 miliona osób, a drugie tyle wyjeżdża do Stanów Zjednoczonych i innych krajów – ta tradycja emigracji trwała aż do niedawna.
1801	Parlament Irlandzki zostaje rozwiązany a Irlandia staje się częścią Zjednoczonego Królestwa.
XVIII w.	W Belfaście kwitnie rewolucja przemysłowa, umacniając więzi gospodarcze z Brytanią.
XVII w.	Duże obszary ziemi zostały skonfiskowane rodowitym Irlandczykom i przekazane nowym osadnikom. „Kodeks Karny” jest próbą dalszego zniesienia katolicyzmu.
XVI w.	Henryk VIII i Elżbieta I wzmacniają kontrolę Anglii nad Irlandią i dążą do powstrzymania rozwoju katolicyzmu.
XV w.	Wpływ Anglii stopniowo ogranicza się do małego obszaru wokół Dublinu znanego pod nazwą “The Pale”.
XIII-XIV w.	Angielscy osadnicy kolonizują poszczególne części Irlandii – następuje rozwój systemu karnego i Parlamentu w oparciu o model angielski.
1169	Początek najazdu Angonormandzkiego – do roku 1250 75% terytorium Irlandii znalazło się pod panowaniem Anglonormandzkim.
IX i X w.	Ze Skandynawii przybywają Wikingowie.
432 n.e.	Do Irlandii przybywa Święty Patryk, uważany powszechnie za osobę, która wprowadziła na wyspie chrześcijaństwo.
500 p.n.e.	Z Europy Środkowej przybywają Celtowie - ich język miał wiele wspólnego ze współczesnym językiem irlandzkim.
3000 p.n.e.	W młodszej epoce kamiennej (neolicie) do Irlandii docierają ludy uprawiające rolę – miejsca ich pochówku są w dalszym ciągu odkrywane na obszarze całego kraju.
6000 p.n.e.	Ludy żyjące w środkowej epoce kamiennej (mezolicie) stają się pierwszymi mieszkańcami Irlandii.

Historia miasta Cork

Nazwa Cork pochodzi od irlandzkiego słowa "corcaigh" oznaczające „bagniste miejsce”, co odnosi się do moczarów, na obszarze których powstała większa część miasta. Powstanie miasta datuje się na początek VII stulecia, kiedy - według legendy - Św. Finbarr założył klasztor - prawdopodobnie na miejscu dzisiejszej Katedry Św. Fin Barre's. Z początkowo małej osady Cork rozwinął się do miasta po okresie inwazji Wikingów, której rozpoczęła się w IX wieku.

Stopniowo Wikingowie mieszały się z rodowitymi Celtami, a dalszy rozwój Corku następował pod wpływem czynników zewnętrznych. Kolejny znaczący wpływ wywarli na Cork Anglonormanie, którzy zdobyli miasto w roku 1177. Za czasów ich panowania Cork otrzymał pierwsze przywileje królewskie, nadające mu w roku 1185 prawa miejskie. W roku 1985 miasto uroczyście obchodziło 800-tną rocznicę nadania praw miejskich.

W XII stuleciu następował dalszy rozwój miasta jako portu handlowego. Większa część otoczonego murami miasta znajdowała się na wyspie uformowanej przez odnogi rzeki Lee, a droga do miasta prowadziła przez bramy Północną i Południową. Pod koniec XIV wieku większość ziem powróciła do Irlandii Celtyckiej, jednak Cork i inne miasta pozostały wierne Anglikom. W tym okresie Cork podupadł gospodarczo, co trwało aż do schyłku XVII wieku.

Historia Cork jest mocno związana z morzem, a posiadanie głębokiego naturalnego portu stwarzało możliwość prowadzenia handlu – począwszy od okresu długich łodzi Wikingów do współczesnych promów pasażerskich i statków towarowych. W wieku XVIII Cork dzięki swojemu portowi odzyskał wiele ze swojego prestiżu ośrodka handlu zbożem, masłem, wełną oraz wołowiną. Miasto rozrastało się w miarę osuszania mokradel.

U schyłku XIX wieku i na początku XX wieku walka o niepodległość wiązała się ze stuleciem burzliwych wydarzeń. W Cork szczyt tych wydarzeń przypadł na rok 1920, kiedy burmistrz miasta Tomás MacCurtain został zamordowany przez siły zbrojne Korony Brytyjskiej, a jego następca burmistrz Terence MacSwiney zmarł w londyńskim więzieniu w wyniku strajku głodowego. Do końca roku 1920 większa część miasta łącznie z ratuszem miejskim i obecnym obszarem ulicy Św. Patryka została zniszczona przez pożary spowodowane przez siły brytyjskie.

Będąc drugim co do wielkości miastem w Republice Irlandii, Cork intensywnie rozwijał się w XX stuleciu. Tradycyjny przemysł, taki jak budowa statków i produkcja samochodów, stopniowo zanikał zastępowany rozwijającym się silnym przemysłem farmaceutycznym, inżynieryjnym i technologii informatycznej.

Dalsze informacje o historii miasta Cork można uzyskać na stronie internetowej

www.corkcity.ie

Kultura

Kultura Irlandii jest bogata w swej różnorodności, odzwierciedlając wpływy Celtów, Wikingów, Normanów i innych narodów, które przez stulecia przybywały do Irlandii. Język Irlandzki rozwinał się z jednego z celtyckich dialektów w Epoce Brązu w Irlandii i Brytanii. Język irlandzki jest w dalszym ciągu głównym językiem używanym w wielu częściach Irlandii (znany jako "Gaeltacht"). Napisy w języku irlandzkim znajdują się na znakach drogowych; jest także językiem używanym w radiu i telewizji.

Tradycyjne sporty w Irlandii to hurling (gra podobna do hokeja z tą różnicą, że rozgrywana jest za pomocą małej piłki i zakrzywionego, drewnianego kija) i piłka nożna. Obie gry uprawiane są w całym kraju, a drużyny poszczególnych hrabstw rywalizują ze sobą zacięcie w rozgrywanych corocznie Mistrzostwach Irlandii. Drużyny z Cork odnosiły znaczące sukcesy w Mistrzostwach Irlandii w obu dyscyplinach, a duma z ich osiągnięć jest czynnikiem jednoczącym mieszkańców miasta.

Tradycyjna irlandzka muzyka i muzyka folklorystyczna stanowi część tradycji muzycznej trwającej od wielu pokoleń. Tradycyjne instrumenty to harfa, Uilleann Pipes (dudy irlandzkie), Bodhran, flet oraz skrzypce. Harfa jest symbolem Irlandii. Współcześnie tradycyjna muzyka irlandzka kojarzy się z pubami, w których muzyka ta jest często grana. Tradycyjny taniec irlandzki jest w dalszym ciągu popularny, szczególnie wśród dzieci, a trasa

koncertowa „Riverdance” rozślawiła go na całym świecie. Spotkania taneczne znane jako “ceili” są dla wszystkich zainteresowanych osób doskonałą sposobnością czerpania radości z tańca irlandzkiego.

Zwyczaje codzienne

Przybysz do miasta Cork (i do Irlandii) odkryje, że niektóre zwyczaje i niepisane zasady postępowania i zachowania się różnią się bardzo od tych, do których był przyzwyczajony. Może to prowadzić do nieporozumień. Niektóre z rzeczy wartych zapamiętania wymieniono poniżej.

- Irlandczycy są ogólnie bardzo uprzejmi i często używają zwrotów „dziękuję”, „proszę”, „czy nie miałbyś nic przeciwko temu”, „przepraszam” itp.
- Irlandczycy nie lubią mówić „nie” wprost. Będą raczej wyrażać swój sprzeciw uprzejmie, po przyjacielsku, delikatnie mówiąc „Obawiam się, że nie”, „Niestety”, „Przykro mi”.
- Irlandczycy zwykle podają sobie ręce na powitanie. Rozmawiając z drugą osobą, zazwyczaj dobrze jest patrzeć rozmówcy w oczy, co jest wyrazem uprzejmości. Odwracanie wzroku w czasie rozmowy może być odczytane jako brak zainteresowania.
- W banku, na poczcie w sklepie i w innych miejscach, zwykle staje się na końcu szeregu ludzi czekających na swoją kolejkę. Zazwyczaj kolejka

oczekujących jest wyraźnie widoczna. W niektórych sytuacjach, takich jak oczekiwanie na przystanku na przyjazd autobusu, kolejka może nie być utworzona. Jednak nawet wtedy ludzie zazwyczaj zwracają uwagę na to, kto czekał na przystanku przed nimi i przepuszczają do wejścia takie osoby.

- Większość Irlandczyków posyła karty pocztowe do przyjaciół i członków rodziny z okazji uroczystości takich jak urodziny, rocznice, święta, śluby, narodziny dziecka itp.

Zrozumienie mieszkańców Cork

Przybysz łatwo zauważy, że mieszkańcy Irlandii mówią z akcentem. Istnieje ogromna różnorodność akcentów, co związane jest z miejscem pochodzenia. Do momentu osłuchania się, akcent mieszkańców Cork może być trudny do zrozumienia, gdyż ludzie mają

skłonność do bardzo szybkiego mówienia. Poproszeni jednak w uprzejmy sposób o wolniejsze mówienie chętnie spełnią prośbę. Mieszkańcy Cork używają także miejscowego dialektu, co czyni ich zrozumienie jeszcze trudniejszym. Niektóre często używane słowa i wyrażenia to:

“Boy” (chłopcze/człowieku) często dodawany na końcu zdania, np. “good on you boy” (dobrze, człowieku) jest ogólną formą zwracania się do drugiej osoby.

“C’mere” (albo “c’mere to me”) oznacza dosłownie “come here” (chodź tutaj), ale jest w istocie zwrotem rozpoczynającym rozmowę, używanym do zwrócenia na siebie uwagi, podobnie jak “listen” (słuchaj) czy nawet “hey” (cześć).

“Cop on” znaczy “common sense” (zdrowy rozsądek) – może być używany jako rzeczownik lub jako czasownik, “cop yourself on” – weź to na zdrowy rozum.

“Craic” wymawiany jako “crack” oznacza zabawę, radość i śmiech – często odnosi się do świetnej imprezy.

“Grand” dosłownie znaczy “impressive”(imponujący) i jest także używany na określenie “thousand” (tysiąc). W Cork słowo to oznacza “fine, good, OK” (świetnie, dobrze, OK). Na przykład, na zadane przez ciebie pytanie jak się powodzi twojemu rozmówcy, prawdopodobnie usłyszysz odpowiedź “grand”.

“I will, yeah!” dosłownie znaczy “ok, I will” (OK., zrobię) ale często używane jest w sposób sarkastyczny i w istocie oznacza “No, I will not!” (nie, nie zrobię!).

“It is sorted” dosłownie znaczy “It is done” (Zrobione), ale może również znaczyć “it is in progress or it will be done” (prace trwają albo zrobi się).

“Lad(s)” Każda osoba płci męskiej, choć zazwyczaj odnosi się do przyjaciela. Słowo używane w liczbie mnogiej opisuje grupę mężczyzn i kobiet.

“Like” (jak/niczym/podobnie) Zwykle używane do porównania czegoś, jednak w Cork może być umieszczane w dowolnym miejscu zdania – zazwyczaj na końcu (np. do you know like?). W tym kontekście “like” w istocie nie ma żadnego znaczenia.

“Sorry” (Przepraszam!) Znaczący dosłownie przeprosiny, jednak w większości przypadków znaczy “Excuse me” (Proszę o wybaczenie lub jako wstęp do zapytania) a także zastępuje “No” (Nie), gdy powiedzenie tego słowa w sposób bezpośredni jest zbyt nieuprzejme.

“Your man” Znaczący “the man belonging to you” (ten człowiek jest twój), ale w Cork to określenie jest używane w odniesieniu do określonej osoby.

Pogoda

Pogoda jest ulubionym tematem rozmów Irlandczyków. Mijające się na ulicy obce sobie osoby często mówią “lovely day” (piękny dzień) lub też, co częstsze, wymieniają uwagi na temat deszczu. W całym kraju temperatura jest prawie taka sama. Najzimniejszymi miesiącami są styczeń i luty ze średnią temperaturą pomiędzy 4°C a 7°C; najcieplejsze miesiące to lipiec i sierpień. Temperatury skrajne dla wyspy, poniżej -3°C lub powyżej 26°C, notowane są bardzo rzadko. Śnieg jest rzadkim zjawiskiem, lecz opadów deszczu można spodziewać się w ciągu całego roku. Miesiące z największą liczbą opadów to grudzień i styczeń.

Irlandia położona jest w północno-zachodniej części Europy, w związku z czym dni są krótsze w zimie i dłuższe w lecie. W lecie jest jasno aż do 22.00, zimą zmrok zapada przed 17.00. Czas jest cofany jedną godzinę jesienią (zazwyczaj jest to ostania niedziela października) i przestawiany jedną godzinę do przodu w ostatnią niedzielę marca w celu wydłużenia dnia.

PODSTAWOWE ZWROTY W JĘZYKU IRLANDZKIM

Zwrot		Odpowiedź	
Dia duit (dii-aa dit)	Cześć	Dia 's Muire duit (dii-aa iss mura dit)	Cześć
Conas tá tú (kunas tou tu)	Jak się masz?	Tá mé go maith (tou mej guu maa)	W porządku
Go raibh maith agat (guu rew maa agut)	Dziękuję	Tá fáilte romhat (tou fojl-ta rou at)	Proszę bardzo
Cad is ainm duit? (kod is anam dit)	Jak się nazywasz?	Jan is ainm dom (Jan is anam dum)	Nazywam się Jan
Más é do thoil é (mou szej duu hull ej)	Proszę		
Slán (slon)	Do widzenia		